

Vertikální vztahy v potravinovém řetězci: zásady správné praxe

Navrženo těmito základními členy mezipodnikové platformy

AIM

CEJA

CELCAA

CLITRAVI

Copa Cogeca

ERRT

EuroCommerce

Euro Coop

FoodDrinkEurope

UEAPME

UGAL

K zajištění souladu s příslušnými právními předpisy pro hospodářskou soutěž by se tento dokument neměl v souvislosti s komunikací sdružení probírat či jinak používat k přímé či nepřímé koordinaci obchodních strategií.

Úvod¹

Evropské orgány a řada členských států upozornily na skutečnost, že v souvislosti s potravinovým řetězcem existuje celá řada problémů, a dohodly se na tom, že by se mělo najít řešení těchto problémů².

V návaznosti na žádost Evropské komise ze dne 10. března 2011 v rámci mezipodnikové platformy fóra na vysoké úrovni pro lepší fungování potravinového řetězce byl iniciován mnohostranný dialog mezi zúčastněnými stranami, jenž se zabýval poctivými či nekalými praktikami v rámci potravinového řetězce. Cílem tohoto dialogu je poskytnout příspěvek do procesu ve fóru na vysoké úrovni, a to na základě mandátu platformy. Diskuse se soustředila na hledání řešení, pokud jde o asymetrie a možná zneužití vyjednávací síly subjekty působícími v potravinovém řetězci.

Výsledky mnohostranného dialogu se přikládají v podobě souboru zásad správné praxe a seznamu příkladů nekalých a poctivých praktik ve vertikálních obchodních vztazích. Tyto výsledky jsou dokladem i) uznání skutečnosti, že v celém potravinovém řetězci může docházet k nekalým obchodním praktikám, a ii) ochoty zúčastněných stran tyto praktiky řešit efektivně a formou dohody.

Účastníci mnohostranného dialogu věří, že zásady správné praxe poskytují rámec pro obchodování, jež dbá na smluvní svobodu a zajišťuje konkurenceschopnost, důvěru a kontinuitu, což jsou všechno faktory potřebné pro rozvoj podnikání, pro inovace a pro tři pilíře udržitelnosti (udržitelnost ekonomickou, sociální a environmentální). V konečném důsledku z toho budou mít užitek spotřebitelé a společnost jako celek.

Tento přístup představuje doplněk ke správné praxi iniciativy Efficient consumer response, jež byla vypracována se záměrem optimalizovat celý hodnotový řetězec tak, aby bylo možné lépe, rychleji a s menšími náklady plnit přání spotřebitelů.

V zásadách a příkladech uváděných dále se bere v potaz důležitá úloha, která v potravinovém řetězci připadá malým a středním podnikům.

Respektováním zásad správné praxe, jež se uvádějí níže, by se pěstovaly příklady poctivých praktik a odrazovalo se od praktik nekalých, z nichž některé jsou v dokumentu zmíněny.

¹ BEUC, Evropská organizace spotřebitelů tuto práci sledovala jako pozorovatel. BEUC má za to, že obecné a konkrétní zásady správné praxe jsou namísto a že odrážejí celkově pozitivní praktiky v občanských a obchodních záležitostech. BEUC má nicméně pochybnosti ohledně toho, jak se na trzích EU zajistí jejich prosazování.

² Jedná se především o závěrečná doporučení skupiny na vysoké úrovni (HLG.006), sdělení o lepším fungování potravinového řetězce v Evropě (KOM(2009) 591), zprávu o dohledu nad obchodním a distribučním trhem (KOM(2010) 355), Akt o jednotném trhu (KOM(2011) 206/4), zprávu poslance Bového (2009/2237(INI)), zprávu poslankyně Corazzy-Bildtové (2010/2109(INI)), ale i o různé veřejné i soukromé iniciativy, mj. ve Spojeném království, Francii, Španělsku, Rumunsku, Maďarsku a Irsku.

Zásady správné praxe

Smluvní strany jsou povinny jednat v přísném souladu s platnými právními předpisy, včetně právních předpisů pro hospodářskou soutěž.

Obecné zásady:

- A. SPOTŘEBITELÉ: Smluvní strany by vždy měly v rámci vztahů mezi podniky brát v potaz zájmy spotřebitelů a celkovou udržitelnost dodavatelského řetězce. Smluvní strany by měly při distribuci zboží v rámci celého dodavatelského řetězce zajistit nejvyšší efektivitu a optimalizaci zdrojů.
- B. SMLUVNÍ SVOBODA: Smluvní strany představují nezávislé hospodářské subjekty a vzájemně respektují svá práva nastavit si vlastní strategii a strategii řízení, a to včetně svobody nezávisle rozhodnout, zda uzavřít, či neuzavřít dohodu.
- C. POCTIVÝ OBCHODNÍ STYK: Smluvní strany by se k sobě měly chovat zodpovědně, jednat spolu v dobré víře a s náležitou profesionální péčí.

Konkrétní zásady:

- 1. PÍSEMNÉ DOHODY: Dohody by měly mít písemnou formu vyjma případů, kdy je to neproveditelné, nebo případů, kdy ústní dohody jsou pro obě strany přijatelné a výhodné. Měly by být jasné a transparentní a upravovat co možná nejvíce relevantních a předvídatelných prvků, včetně práv a postupů ukončení.
- 2. PŘEDVÍDATELNOST: Nesmí docházet k jednostranným změnám smluvních podmínek s výjimkou případů, kdy byla možnost jednostranné změny a okolnosti a podmínky, za nichž k ní může dojít, sjednány předem. Dohody by měly stanovit postup, v rámci něhož každá ze stran projedná s druhou stranou případné změny, jež jsou na základě smlouvy možné a jež jsou nezbytné pro provádění dohody či vzhledem k nepředvídatelným okolnostem.
- 3. DODRŽOVÁNÍ DOHOD: Dohody se musí dodržovat.
- 4. INFORMACE: Dochází-li k výměně informací, musí se tak dít v přísném souladu s právními předpisy pro hospodářskou soutěž a dalšími platnými právními předpisy, přičemž jednotlivé strany by měly přiměřeným způsobem zajistit, aby poskytnuté informace byly správné, a nikoliv zavádějící.
- 5. DŮVĚRNOST: Je třeba respektovat důvěrnost informací s výjimkou případů, kdy už jsou příslušné informace veřejné či kdy je přijímající strana nezávisle získala zákonným způsobem a v dobré víře. Důvěrné informace přijímající strana využije pouze pro účely, k nimž byly tyto informace poskytnuty.
- 6. ODPOVĚDNOST ZA RIZIKO: Všechny smluvní strany v dodavatelském řetězci by měly odpovídajícím způsobem nést svá podnikatelská rizika.
- 7. ODŮVODNĚNÉ POŽADAVKY: Smluvní strana nepoužije výhrůžky k tomu, aby získala neodůvodněnou výhodu či přenesla neodůvodněné náklady.

Praktika	Příklad <u>nekalých praktik</u>	Příklad <u>poctivých praktik</u>
Dohody – písemné/nepsané	<ul style="list-style-type: none"> Odmítání písemně sjednat podstatné podmínky či vyhýbání se jejich písemnému sjednání. Důsledkem je, že se obtížněji zjišťuje záměr stran a vymezují jejich práva a povinnosti vyplývající ze smlouvy. 	<ul style="list-style-type: none"> Smluvní strany zajistí, aby dohoda měla písemnou formu vyjma případů, kdy je to neproveditelné nebo případů, kdy je ústní dohoda pro obě strany přijatelná a výhodná. Dohoda stanoví přesné okolnosti a podrobná pravidla, na základě kterých mohou strany společně a na základě vyrozumění v řádném předstihu změnit její podmínky, včetně postupu pro stanovení nezbytného vyrovnání za případné náklady vyplývající z takové smluvní změny pro jednu ze smluvních stran. Ustanovení písemné smlouvy jsou jasná a transparentní. Pokud smlouvy nemají písemnou formu, posílá jedna ze stran následně písemné potvrzení.
Obecné podmínky	<ul style="list-style-type: none"> Stanovení obecných podmínek, jež obsahují nekalá ustanovení. 	<ul style="list-style-type: none"> Používání obecných podmínek, jež usnadňují obchodní činnost a jejichž ustanovení jsou poctivá.
Ukončení	<ul style="list-style-type: none"> Jednostranné ukončení obchodního vztahu bez výpovědi či s nepřiměřeně krátkou výpovědní lhůtou a bez objektivně opodstatněného důvodu, např. na základě toho, že nejsou plněny jednostranně stanovené prodejní cíle. 	<ul style="list-style-type: none"> Jednostranné ukončení dohody v souladu s jejími podmínkami, řádným procesním postupem a platnými právními předpisy.
Smluvní sankce	<ul style="list-style-type: none"> Smluvní sankce se uplatňují netransparentním způsobem a nejsou přiměřené utrpěné újmě. Sankce se ukládají, aniž by pro ně existovala opora v dohodě či platných právních předpisech. 	<ul style="list-style-type: none"> Pokud jedna ze stran nesplní své povinnosti, smluvní sankce se použijí transparentně, v souladu s dohodou a budou přiměřené újmě. Smluvní sankce se sjednávají předem, jsou pro obě strany přiměřené a uplatňují se za účelem vyrovnání újmy.
Jednostranné kroky	<ul style="list-style-type: none"> Mimosmluvní retroaktivní jednostranné změny nákladů nebo cen výrobků nebo služeb. 	<ul style="list-style-type: none"> Smlouva obsahuje legitimní okolnosti a podmínky, na jejichž základě mohou být následně přípustné jednostranné kroky.
Informace	<ul style="list-style-type: none"> Zatajování podstatných informací relevantních z hlediska smluvních závazků druhé strany v případech, kdy by tato druhá strana mohla oprávněně předpokládat, že dané informace obdrží. Jedna ze smluvních stran využívá či s třetí stranou sdílí citlivé informace, jež druhá smluvní strana poskytla jako důvěrné, aniž by k tomu od této druhé smluvní strany obdržela oprávnění, a to způsobem, který jí umožňuje získat konkurenční výhodu. 	<ul style="list-style-type: none"> Poskytování relevantních podstatných informací druhé straně v rámci smluvních jednání, přičemž se zajistí, že tyto informace nebudou zneužity.

Rozdělení podnikatelského rizika	<ul style="list-style-type: none"> • Neodůvodněný či nepřiměřený přenos rizika na smluvní stranu, například požadavek zaručeného ziskového rozpětí prostřednictvím finanční sankce za neplnění. • Požadavek na financování vlastní obchodní činnosti smluvní strany. • Požadavek na financování nákladů na propagaci. • Smluvní straně se brání vznášet oprávněné nároky na vlastní produkty, pokud jde o propagaci a marketing. 	<ul style="list-style-type: none"> • Různé hospodářské subjekty čelí různým konkrétním rizikům v různých fázích dodavatelského řetězce – v souvislosti s případnou odměnou za provozování obchodní činnosti v této oblasti. Všechny hospodářské subjekty nesou odpovědnost za svá vlastní rizika a nepokouší se nenáležitě přenést své riziko na ostatní strany. • Přenos rizika je stranami sjednán a dohodnut tak, aby byl pro všechny strany prospěšný. • Smluvní strany se dohodnou na podmínkách odpovídajících tomu, nakolik přispívají k vlastní obchodní činnosti druhé strany či k její činnosti propagační.
Zaváděcí poplatky (platby předem za přístup)	<ul style="list-style-type: none"> • Zaváděcí poplatky nepřiměřené vzhledem k riziku souvisejícímu s vytvářením zásob nového výrobku. 	<ul style="list-style-type: none"> • Obě smluvní strany se dohodnou na zaváděcích poplatcích, které se používají ke zmírnění rizika souvisejícího s vytvářením zásob nového výrobku, přičemž tyto poplatky odpovídají danému riziku.
Hrozby přerušení obchodní činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Hrozby přerušení obchodní činnosti či ukončení obchodního vztahu se záměrem získat výhodu bez objektivního odůvodnění, např. trestáním smluvní strany za uplatňování svých práv. • Požadování platby za neposkytnuté služby či nedodané zboží nebo požadování plateb, jež zcela zřejmě neodpovídají hodnotě či nákladům poskytnuté služby. 	
Vázané obchody	<ul style="list-style-type: none"> • Povinnost smluvní strany zakoupit či dodat skupinu výrobků či služeb vázaných na jinou skupinu výrobků či služeb, a to buď od jedné ze smluvních stran, nebo od určené třetí strany. 	<ul style="list-style-type: none"> • Smluvní strany se dohodnou na vázání výrobků či služeb, jež zvyšují celkovou efektivitu či udržitelnost dodavatelského řetězce a jsou přínosné pro zákazníky a obě smluvní strany.
Dodávka a příjem zboží	<ul style="list-style-type: none"> • Úmyslné porušení plánu dodávek či příjmu zboží se záměrem dosáhnout neodůvodněné výhody. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dodávky prováděné v dohodnutém čase umožňují dodavatelům plánovat procesy výroby a zpracování s dostatečným předstihem, přičemž plány dodávek umožňují kupujícím plánovat příjem, skladování a vystavování dodaného zboží. • Jestliže jedna ze stran potřebuje realizovat dodávku či příjem dříve, později či jen částečně, upozorní na to druhou stranu, co nejdříve je to možné, a v souladu s písemnou dohodou.